

értették azt a területet, amelyet művészi kifejezőként szoktunk emlegetni, akkor elég világossá válik, hogy Verdi *Attilája* – legalábbis *politice* – nem rólunk szól. Annyit legalábbis elmondhatunk, hogy a tudati tartalomhoz, melyet bennünk a néma szereplők 1944-esre – vagy 1937-esre, nem ez itt a lényeg – fazonírozott öltözet felidéz, ahhoz Verdi zenéjének objektíve, s ismétlem, nem egyszerűen történeti, hanem esztétikai okokból, nem lehet semmi köze. A kettő összeházasítási kísérlete a színpadon tehát szükségképpen disszonáns, hiteltelen, érvénytelen.

Az előadás több kísérletet is tesz az opera mainapság kétségkívül csak fenntartással élvezhető történelmi heroizmusának dekonstrukciójára. Ám e kísérletek tétoavak maradnak – ha el kell gondolkodnunk azon, vajon egy utalás ironikus-e vagy sem, akkor az az utalás szükségképpen elhibázott. Mintha nem lenne például eldöntve, ki is ez az Attila (Konstantin Gorny): Chaplin diktátora vagy Rettegett Iván, nevetséges pojáca vagy paranoid zsarnok, aki a lelke mélyén mégis gáncs nélküli lovag? Aztán, amikor a színpadon való ácsorgás már kezd kínossá válni, jönnek a díszlet falára vetített illusztrációk. Mert lássuk be, az alapvető kérdésre, hogy mi is történjen a színpadon az áriák, eme hosszúra nyúló felfüggesztett pillanatok alatt, a fent jelzett paradigma jegyében álló operarendezés sosem tudott érdemi választ adni. Itt és most például az történik, hogy ha Foresto (Kiss B. Atilla) szerelmére, Odabellára gondol, vagyis róla énekel, akkor a háta mögé vetítve megjelenik Kolonits Klára, kibontott hajába belekap a szél. Kétségkívül Kolonits Klára alakítja Odabellát, de hát miért kell a nézőről azt feltételezni, hogy ezt máris elfelejtette? Mert azt nem szívesen gondolnám, hogy Alföldi e ponton tényleg az ária „tartalmát” tartotta szükségesnek multimédiásan megvilágítani. Hiszen az igazi rendezés és vele együtt az operaszínpadi karakterek valódi megformálása éppen ott kezdődik, ahol arra kérdezznek rá, hogy mit csinál a szerencsétlen hős, *miközben szerelmére gondol*. Cigarettrára gyűjt? Kardját élezi, vagy a falat kaparja? Esetleg újságot olvas?

Mikor ugyanezen szerelmesek szöveg s zene szerint egymáséi lesznek, a színpadon néhány suta-patetikus mozdulaton túl, illetve azok helyett nem történik semmi, ami, mondjuk, némi meghittséget fejez ki Odabella és Foresto között – vagyis az

történik, ami meg vagyon írva az operai imbecillitás ősi nagykönyvében. Nem a szerepükre alkatilag nagyon is alkalmas énekesekkel utálatoskodom, akik nyilván készségesen követtek volna árnyaltabb instrukciókat, ha lettek volna; sokkal inkább a rendezéssel, amely valamit megoldani vélt azzal, hogy szeretkezésben összefonódó testeket vetített a hátsó falra. A kitömött sasról már nem is beszélek. Ezúttal Kentaur díszlete is csalódást okozott: a sötétszürke vár-crescent nem vált atmoszférateremtővé; a tömegjeleneteket inkább körülményessé, mintsem látványossá tette a lépcsőépítmények ki-be hurcolása. A helyszín alkalmatlansága, a technikai feltételek méltatlansága és a rendezés fiasokja annál is inkább fájlatlható, mivel a főbb szerepeket jó formában levő, jeles énekesek adták, például a már említettek mellett az Eziót alakító Massányi Viktor. Kocsár Balázs vezényelt.

ARTEMIS DIADALA

(Jean-Philippe Rameau: *Hippolyte et Aricie*)

(Liszt Ferenc Zeneakadémia–Szentendrei Teátrum a Művészetmalomban)

HANGSZERELTE: Varga Judit. CONTINUO: Rédei Csinszka. KÖZREMŰKÖDIK: a Zeneakadémia hangszereiből alakult kamarazenekar.

ZENEI-VEZETŐ: Bartal László. DÍSZLET: Horgas Péter. JELMEZ: Benedek Mari. RENDEZTE: Kovalik Balázs.

SZEREPLŐK: Bucsi Annamária, Gál Gabriella, Rezsnyák Róbert, Mester Viktória, Szabó Veronika, Hajnóczy Júlia, Bretz Gábor, Fodor Gabriella, Kálmán László, Miketz Kornél, Asztalos Bence.

GIUSEPPE VERDI: ATTILA

(Szabad Tér Színház Kht.–Csokonai Színház, Debrecen)

DRAMATURG: Vörös Róbert. DÍSZLET: Kentaur. JELMEZ: Bartha Andrea.

KOREOGRÁFUS: Király Attila. KARIGAZGATÓ: Pálinkás Péter. A Debreceni Csokonai Színház Szimfonikus Zenekarát és Énekkarát Kocsár Balázs vezényelte. RENDEZTE: Alföldi Róbert.

SZEREPLŐK: Konstantin Gorny, Massányi Viktor, Kiss B. Atilla, Kolonits Klára, Böjte Sándor, Ürmössy Imre.

MESTYÁN ÁDÁM

Forráspont

■ ÚJ VILÁG ■

Töredelmesen bevallom, nem vagyok járatos a show-műfajban, s bár a táncrevük világát bizonyos mértékig otthonosabbnak érzem, még sohasem volt érkezésem egy *Experidance*-produkciót megtekinteni. Eme mentegetőzésre csak azért van szükség, mert a Szegedi Kortárs Balett új bemutatója műfajilag erősen a show, helyenként a rockopera kategóriájába sorolható. Nem kívánom, hogy pejoratív csengésük legyen ezeknek a szavaknak, így sietve megjegyzem, hogy szerintem jó show-t készíteni éppoly nehéz, mint bármely más műfajban tökéleteset alkotni.

Azonban a Szegeden bemutatott kétrészes előadás, mely a patetikusan semmitmondó *Új Világ* címet viseli, a műfaji besorolásnál nehezebb feladatok elé állítja a nézőt. A darab ugyanis „nagy ívű álmitikus történet”. Legalábbis a koreográfus, Juronics Tamás ezt

nyilatkozta a Szegedi Szabadtéri Játékokra különkiadással jelentkező Páholy című lapnak (7. oldal, Nikolényi István interjúja). Az *Új Világ* története egy mondatban a következő: az első rész a Tűz jegyében fogant, szemtanúi lehetünk, ahogy a Tűz király lánya (Barta Dóra) és a Víz királynő fia (Fodor Zoltán) egymásba szeret, a második részben pedig a Víz veszi át a hatalmat; Barta és Fodor nem lehetnek egymáséi, mert a víz kioltja a tüzet. Ha a koreográfus szavait kérjük számon, az álmitosz teljesülni látszik. A „nagy ív” pedig minden bizonnyal a színpadkép nagyságát és az anyagi háttérrel jelenti.

A dilemmát, miszerint pontosan milyen műfaj értékei mentén lehetne elhelyezni az előadást (ha egyáltalán kategorizálni kell), a kettős struktúra segít megoldani. Minden további nélkül állítható, hogy a Tűz szakasza otromba és elcsépelet show, míg a Víz jelenet-sorai a klasszikus és modern balett eszköztárából építkező csodálatos és elbájoló kötelező kortárs show-tánc. Mintha nem is ugyanaz a díszlettervező és koreográfus állna a két rész mögött. Nem találni magyarázatát e skizofréniának, de tény, hogy a Tűz mellbevágó vizuális támadása után, melyben a látvány minden értékelhető elemet elhamvaszt, a nedves színek visszaadják a táncra-jongó hitet abban, hogy az alkotók ízlése nem áldozta fel magát a stájer sörfeszítvölök oltárán. Tény, hogy a hatásvadászat idegenforgalmilag jó szolgálatot tehet hazánknak, de ez a cikk nem – a darab létrehozatalának szempontjai közül aligha kizárható – turisztikai elvek mentén íródik.

Már a kezdés furcsa asszociációkat kelt. A Tűz felvonásának zenéjét Ágens kortárs énekesnő szerezte a színlap szerint, s valóban, az ütőszekció kitűnő ritmikát játszik. Ágens a Tűzjós nő szerepében jelenik meg a színpadon, két bodybuilder kíséretében, akik bonyolult szimbolikával fehér-kék (Víz) és vörösre (Tűz) vannak mázolvva. E hármás az első rész folyamán rendszeresen feltűnik, és Ágens énekel is, sámánokat utánzó, helyenként mágikus szavakat idéző halandzsával. Ahhoz képest, hogy szerepe szerint jós nő, meglehetősen rányomja bélyegét a darabra, inkább klasszikus Sorsfigura, Kasszandra helyett Párka. Entrée-jával kezdetét veszi a pokol. Nem értem, hogy ha a tűz a téma, miért kell mindig infernális jeleneteket idézni. A középkori keresztény tradícióból nyilván nehéz kilépni – tény, hogy a szegedi Dóm előtt a Tűz király (Jurónics Tamás) és udvara határozottan pokoli jeleneteket kínál. Ezek általában a színpad közepén elhelyezett terjedelmes pódiumon zajlanak, kétszintessé osztva a teret, ami az előadásnak némi passiójátékot ad. A butuska díszlet lobogó lángnyelveket idéz, és rengeteg pirotechnikai eszközt használhattak el – az előadást folyamatos égés jellemezte (a színpad szélein tűzcsomók, tűzfűjók és tűzhajgálók).

A jelenetek közül egyet emelek ki, azt, amikor Jurónics helyet foglal trónusán, és kezdetét veszi a Tűz király udvarának mulatsága. A táncosok vadnak próbálnak látszani, mintha a vadság abból állna, hogy egy helyben csujjogatnak, hejjeznek, közben pedig körkörösön vonaglanak. Középen mutatványosok próbálják infernálisan, „tüzesen” szórakoztatni a révedő királyt. Azonkívül, hogy ennek a jelenetnek semmi köze sincs a narratívához, s enyhén szólva indokolatlanul hosszú szakaszt tölt ki az első felvonásból, a kivitelezés számomra arcpirítóan gyengének tetszett. Maga a történet eközben is bonyolódik. Az eleje némileg homályba vész, de annyi látható, hogy a huncut vízemerek valami oknál fogva időnként megcsipkedik a Tűz multságát, aztán elinalnak. Mint-hogy a domináns elem a tűz, ebben a részben a vizes kísérletek rendre kudarcot vallanak. E betörések és portyák között történik,

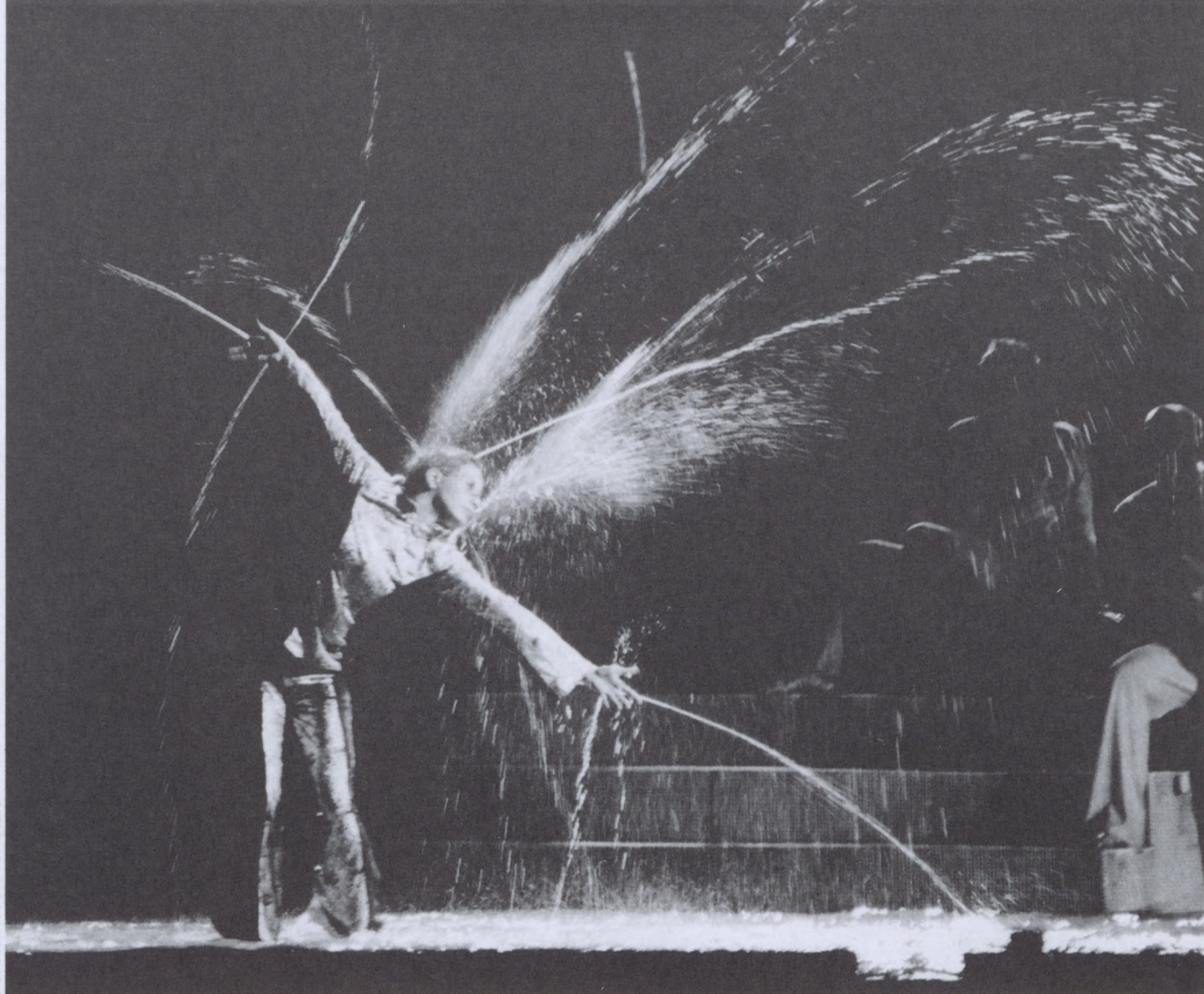
hogy a Tűz király leánya és a Víz királynő fia egymásba szeret. A két táncos már ebben a minden szempontból terhelt felvonásban is csodálatosan táncol, Barta Dóra kecsessége kitűnik az otrombaságból, míg Fodor Zoltán gyönyörűen szeret bele. Ágens eközben visszajön, hogy a tüzet szimbolizáló bodybuildert elítélje. Értjük, hogy nemsokára vége a Tűz uralmának és a felvonásnak. Ítélet és jóslat között persze különbség van, de ez is betudható a szereptévesztésnek. A színpadon megjelenik egy szörny, melyhez a Tűz király lány oltalomért fordul. A szörny kínai sárkánymaszokban játszik, zavaró és felesleges eklektikát hozva a darabba.

A történet, mely eddig téren és időn kívül játszódott, végül több zavaró elemmel gazdagodik. A kínai sárkánymotívum mellé középkori lovagoknak öltözött alakok jelennek meg, akik gyűrűbe fogják a vezető balerinát, és kitagadják a tűzközösségből. Szerelme a Víz királyfi iránt erre épp elegendő ok. A hangsúlyosan dramatisztált, fátylakkal, tűzcsóvákcal tarkított jelenet igazi látványosság, s talán az egyetlen szakasz, melyben a látvány erőltetettsége illik a kompozícióhoz. Valóban ijesztő és félelmetességében magasatos ez a kitagadás, az ítélet, mely újra és újra kimondatik. Az első rész záróképe előrevetíti a folytatást, miszerint a Tűz király lánya másik közösségben, a Víz közegében keres új hazát, új világot.

A második részben mintha semmi sem lenne igaz abból, amit fentebb leírtam. Bár a díszlettervezői koncepció ugyanaz (ha víztől van szó, legyen víz a színpadon), most mégis egészen éteri finomságú színpadképet sikerült létrehozni. A színpad körülbelül bokamagasságig vízben úszik hideg fényű lámpákkal megvilágítva, melyek csodálatosan tükröződnek a felakasztott fehér vásznanakon, és a háttérben sötétlő Dómmal pazar látványt nyújtanak. E rész zenéje klasszikus darab, Dvořák IX. *(Újvilág, From the New World) szimfóniája*, a zenészek a víztől védve, a színpad felett ülnek. Egyszerű régi cselre épül a koreográfia, miszerint a táncosok teste és ruhája is vizes, így a mozdulatokat mintegy meghosszabbított sugarak kísérik, fény- és vízveket hozva létre pusztán egyegy láblendítéssel. Mintha a koreográfus is nagyobb szeretettel

I. rész: Tűz

II. rész: Víz

dogozott volna ezen az új világi felvonáson. Bár itt is látható a Vízkirálynő (Nicole van Gent) udvarának tematikus mulatozása, kárpótlásnak tekinthető a felvonás és egyben az egész előadás fénypontja: Barta és Fodor duettje. A történet szerint a Vízkirályfi a vízember tiltakozása ellenére befogadja a kiteszított királylányt. Szerelmi kettősük, mely a lány szükségszerű halálával végződik, nemcsak káprázatos előadói teljesítmény, hanem érezhetően gonddal, izléssel formált koreográfusi munka is. Szól ugyan a zene, a duettet mégis mintha néma csend lebegné körül, s a két táncos mozgáskultúrája, a víz mindent betöltő csillámlása elakasztja a lélegzetet. Egyértelmű, hogy a tér kitöltéséhez nem kell feltétlenül harminc embert felvonultatni a hatalmas színpadon.

Alig ért véget a Tűzkirálynő halála és elhamvadása, amikor az előbbiekkal majdnem egyenrangú, gyönyörű jelenet következik. A narratíva szerint a Tűzkirály siratni jön a lányát. Juronics Tamás rácáfolva az előző felvonás suta, félszeg mozdulataira, megmutatja, hogy tud táncolni. Féltő gonddal nyúl a lányhoz, a gyászban kimeredett teste rövid, de igazi mesterszólót prezentál. Sajnos mint rendező a Víz-szakaszban is a szokásos elemekkel él, azaz tűzfűjök helyett trükkös ezüstemberek jönnek, akiknek ruhájából ezernyi irányba spriccel a víz. A látvány, a hatásvadászat ezúttal folyamatos balanszban van a koreográfiával, így már az sem „zavaróan” giccses, amikor a tűzemberek kis lobogó fáklyákkal tűzdelt csónakban beveznek a színre, felélesztik a halottnak tetsző balerinát, majd enyhe zavarban távoznak. Ekkor Ágens jelenik meg, és nyilvánvalóvá teszi, hogy közel a vég. Két bodybuildere a színpad elején hiábavalóan igyekeznek lemosni magáról a szimbolikus festéket, ekként szimbolizálva elemi ellenségeskedésük feloldását. Miközben a feléledt lány és szerelme újra örömtáncot lejt – az előbbi duettel messze nem azonos színvonalon –, Ágens közepén áll kinyújtott karral, rendezői balra a Tűzkirály, jobbra pedig a

Vízkirálynő látható. E fináléban tűzijáték veszi kezdetét, és a víz lassan elforr.

A Szegedi Kortárs Balett új darabjának értelmezése a cím alapján több irányba indulhat. 1. A produkció semmi más, mint szórakoztató show, melynek első része színvonalatlan lett, míg a második egyes jelenetei színvonalasra sikerültek. 2. A fesztivál által favorizált értelmezés: *Új Világ*, vagyis az európai uniós csatlakozás programdarabja, amely ekképpen valamiféle diadalt hirdet. 3. Az új világ szép, míg a régi csúnya, a szépben a nem odatartozó meghal, a „más” nem találja meg a helyét. Ebben az értelmezésben a darab az elemi szembenállás krónikája, mely a kitagadás és a befogadás tündérmesével átszőtt kökemény valóságára reflektál a show eszközeivel.

ÚJ VILÁG

(Szegedi Kortárs Balett–Szegedi Szabadtéri Játékok)

TECHNIKAI MUNKATÁRS: Ilyés Róbert. **PRODUKCIÓS ASSZISZTENS:** Nyitrai Tímea. **KOREOGRÁFUSASSZISZTENS:** Sárközi Attila. **VILÁGÍTÁSTERVEZŐ:** Stadler Ferenc. **DÍSZLET-JELMEZ:** Molnár Zsuzsa. **LIBRETTÓ:** Juronics Tamás és Almási-Tóth András. **PRODUKCIÓS VEZETŐ:** Pataki András. **RENDEZŐ-KOREOGRÁFUS:** Juronics Tamás.

Közreműködnek a Szegedi Kortárs Balett és vendégművészei, valamint a Tűzmadarak. **ZENE:** I. rész: Ágens, Boudny. **ELŐADJÁK:** Oláh Gábor – dob, Molnár Kristóf – dob, Mogyoró Kornél – percussion, Födő Sándor – percussion. II. rész: Dvořák IX. *(Újvilág) szimfónia*. Előadja a Szegedi Szimfonikus Zenekar. **VEZÉNYEL:** Gyüdi Sándor.

SZEREPLŐK: Barta Dóra, Fodor Zoltán, Nicole van Gent, Juronics Tamás, Ágens, Claire Leeuwen, Finta Gábor, Kalmár Attila, Haller János.